

JANERIK LARSSON om

Churchill

Det har skrivits många böcker om Winston Churchills liv och verk. Men det finns än fler böcker om Hitler. Utan Hitler ingen Churchill-bokflod.

Om inte... Ja, hade Churchill dött 1939, han var då 65 och hade levt 20 år längre än sin far, hade han varit en historisk fotnot, en inte särskilt framgångsrik politiker men en av den anglo-saxiska världens mest engagerande författare av historiska verk. Churchill försörjde sig under en stor del av sitt liv på sin penna.

HISTORIKERN John Lukacs, som skrivit den fängslande boken om de fem dagar i maj 1940 då Churchill ändrade historiens gång genom att lägga fast Storbritanniens konsekvent anti-nazistiska politik, har som skäl till alla böcker om Churchill angett detta: vi vet att Hitler kunde ha segrat, att världen kunnat se mycket annorlunda ut idag – och att det var Churchill som ändrade den till synes obetvingliga hitlerismens segertåg.

Själv har jag i många år varit fascinerad av Churchill. Jag har som ren nöjesläsning plöjt genom Martin Gilberts 8 tjocka volymer om Churchills liv och verk. Och jag läser med nöje nya böcker i detta ämne.

Den som vill ha en kort, översiktlig bild av Churchill rekommenderas den brittiske historikern Geoffrey Bests nyutkomna "Churchill: A Study in Greatness". Den pensionerade historieprofessorn Best ger en kondenserad bild som innehåller några av de bästa sammanfattande omdömen jag sett om denna stora man: "What he did for the good of his country and, it is not extravagant to say, for Western civilization was what no other person on the political stage at those times could have done. He did what the more dogmatic critics of 'great man theory' doubt that even the greatest of men can do: he changed the apparent course of history."

Den 80-årige labourpolitikern Roy Jenkins, som också är en förnämlig skribent av historiska biografier vid sidan om att han varit både brittisk finansminister och president för EU-kommissionen, har skrivit en oändligt mycket längre Churchill-biografi. Den heter kort och gott "Churchill". Jenkins stora Gladstone-biografi trodde han själv skulle bli hans sista verk,

men antog utmaningen att efter att ha skrivit om 1800-talets störste brittiske politiker (enligt Jenkins) skriva om 1900-talets störste. Jenkins skriver i sin sammanfattning om Churchills "persistent ability... to be larger than life" och konstaterar att han är "the greatest human being ever to occupy 10 Downing Street".

Om Best i sin korta bok inte lägger tonvikt vid någon del av Churchills liv är det påtagligt att Jenkins främst intresserar sig för det som ligger hans egen erfarenhet närmast, det vill säga Churchill som parlamentariker och Churchill som författare. Själv tyckte jag inte minst att Jenkins grundliga belysning av författaren Churchill var intressant läsning – här gavs nya inblickar som jag inte tidigare fått ett så gott grepp om.

ÄVEN DET JENKINS SKRIVER OM politikern Churchill fann jag mycket givande. Jag har inte tidigare stött på en så initierad, ja passionerad skildring till exempel av Churchills partibyten. Churchill hade ju prominenta poster i både liberala och konservativa regeringar.

Churchill bröt med de konservativa 1904 därför att han var passionerat engagerad för frihandeln. Hans frihandelsargumentation var helt och hållet baserad på social medkänsla. Protektionism betyder "dear food for the million, cheap labour for the millionaire".

Under en period för något tiotal år sedan gavs det ut en del historiska analyser som gav en revisionistisk bild av Churchill. Om han slutit fred med Hitler, skulle det brittiska imperiet funnits kvar – det är ett sådant revisionistiskt argument. Idag är sådana analyser ganska bortglömde. Med rätta.

Det har också skrivits en hel del kritiskt om Churchills personliga liv, hans förtjusning i gott rödvin exempelvis. Jenkins citerar Pamela Plowden, Churchills stora ungdomskärlek, som så väl sammanfattat personen Churchill: "The first time you meet Winston you see all his faults, and the rest of your life you spend in discovering his virtues."

Janerik Larsson (janerik.larsson@kreab.com) är konsult på KREAB

